

הלכות עירובין שנד-שנה

תשא

ב אשפה ברשות הרבים גבוה עשרה ורחבה ד' מותר לזרוק לה מרשות היחיד¹⁰ הקרוב לה פחות מוד' מפחים או שזורק דרך הלון הגבוה¹¹ מפחים¹² כמו שנתבאר ואין לחוש שמא יתגלגל ממנה לרשות הרבים מה שזרק לה ויביאנו¹³ לפי שאין זורקים לאשפה אלא דברים שאין צריכים להם כלל¹⁴:

ג כמה דברים אמורים באשפה של רבים אבל בשל יחיד אסור לזרוק לה כלום מרשות היחיד לפי שהיחיד עשוי לפנות אשפה שלו¹⁵ ויבואו לזרוק שם כדרך גם אחר שתיומל האשפה¹⁶ ונמצאו זורקים לרשות הרבים (ואפילו בכרמלית אסור¹⁷):

שנה דיני גזוזמרא ובית הכסא וכו' י"ז סעיפים:

א גזוזמרא שהיא למעלה מן המים¹⁸ וחלון פתוח לה מן הבית שאו היא רשות היחיד אף על פי שאין לה מחיצות¹⁹ כמ"ש בס"י שמו"ה²⁰ אסור למלאות ממנה מים לפי שהמים הם כרמלית אלא אם כן עשה לה מחיצה גבוהה²¹ מפחים²² כל סביבה²³ והוא ממלא בנקב החקוק באמצעותה שאו מותר משום גוד אחית²⁴ דהיינו שאנו רואים המחיצות שסביבה כאלו נמשכו למטה עד התהום²⁵ ונמצאו המים שתחתיה מוקפים מחיצות ורשות היחיד הם או יעשה המחיצה סביב הנקב והוא שיהא נקב ד' על ד'²⁶ שכל מחיצה העשויה לתחת מחלל ד' אינה מחיצה²⁷ ואין חילוק בין אם יעשה לה מחיצה זו למטה מחובר לה פחות כל סביבה או מחובר תחת סביבות הנקב ובין אם יעשנה על גבה מלמעלה בענין זה²⁸ ובלבד שיעשנה בשביל כך כדי להתיר מילוי המים אבל אם עשאה לצורך אחר אין אומרים בה גוד אחית²⁹ ממעם שיתבאר³⁰.

וכיון שעשנה לה מחיצה מותר גם לשפך ממנה³¹ דרך הנקב שבה אע"פ שהשופכן הולכים לחוץ להלאה מכנגד המחיצה³² כיון שאינו מתכוין לכך³³:

ב וכן התולך בספינה³⁴ שהיא עמוקה עשרה ורחבה ד' שהיא רשות היחיד³⁵ אינו יכול

טו חשונה שם. מור ושילע ס"ב.

טז רבנו הירושן ד"ה וכן אשפה. לבוש ס"ב.

יז כרחישיון לעיל ס' שנג מ"א, כשנג אחר גבוה מחבירו ואינו כלם העשבים.

יח דמבי"א בעברת הקדוש שער ג סוף ס"ה. חזון הל' שבת פפ"ו ה"י. רמ"א ס"ב מ"א ס"ק ה.

יט נגדרא שם. מור ושילע שם. וראה גם לקמן ס' שכן ס"ה. כ רש"י שם ד"ה ולא חיישין. שילע שם.

כ נ"י ס' שני סגסג ס"ה. ונ"א סוף ס' שני ס"ק ג. וראה פרמ"ג מ"א סוף ספספסן.

סימן שנה

א חשונה שם עירובין [פז], ב. מור ושילע מ"א.

ב חזון עירובין פ"ב ב' ד"ה גזוזמרא. פ"ב ב' ד"ה במחיצות. ראשון דפ"ט ס"ב. מור ושילע שם. מ"א סוף א. והבעם שאין אומרים שהיא דח"י (בלא חלון) ע"י גוד אחות, ותבאר לקמן ס' יקו"א ס"ק א וס"ק ב. וראה גם לעיל ס' רמב קו"א ס"ק ב. וראה ח"י צ"צ מה"ג.

ג סעיף כב. וראה גם לעיל ס' שנג ס"ב. ודעו כשהחלק הוא ד' על ד' כולקמן ס' שעד ס"ד.

ד משנה שם. מור ושילע שם. דמעינים לזה – ראה לקמן קו"א ס"ק ב.

ה רש"י שם ד"ה אי"כ. מור ושילע שם.

ו רש"י שם, דף פז, ע"א ד"ה חוקק. מ"ז ס"ק א. מ"א

ס"ק ג.

ז רש"י שם פ"ד, רע"ב ד"ה שתי גזוזמראות.

ח רש"י במשנה שם פ"ב, ב' ד"ה אי"כ. מור ושילע שם.

ט רש"י שם פ"ג, סע"א ד"ה קורה. פ"ג, רע"א ד"ה חוקק. תוס' שם פ"ג, ב' ד"ה עשה. מ"ז ס"ק ב.

י משנה שם פ"ג, ב' לפירושי רש"י שם ד"ה בין מלמטה. תוס' שם ד"ה בין מלמעלה. מור ושילע שם. וראה ח"י צ"צ ס"ד, ד א"ס נחשבת כמחיצה ניכרת.

יא כח"ק עירובין פ"ג, א (בבב"ר) ופ"ג א (באמת המים). רש"י שם פ"ג, א ד"ה עשו לה פ"ה, א ד"ה גלוי גלאי העתה.

יב תוס' שם פ"ג, ב' ד"ה אלא. ראש"י עירובין פ"ה מ"ז. ד"ה ס"ק א.

יג לקמן סעיף י. וראה גם לקמן מ"ז. ס' שנג מ"א. ס' שנו ס"א.

יד נגדרא שם פ"ח, א כאיבא ראמרי. ד"ף. דמב"ס הל' שבת פפ"ו דמ"ו. דא"ש פ"ח ס"ז. מור ושילע שם.

יז נגדרא שם. מ"ז ס"ק ג. וראה לקמן ס"ד ובס"י שנו מ"ז אם יש חילוק בה בין כרמלית לדח"י.

טו רש"י שם ד"ה אפילו לשפך. מרדכי שבת רמז שעד בשם מרדכי. שו"ת רמב"א ח"א ס' תתג מ"א ס"ק

ד. ועי' פ"י שנו נמ"א ס"ק ג. לקמן שם ס"ז.

טז [רב הסמא ורבה בר] רב הונא שבת ק"ב. מור ושילע שם ס"א.

יז שבת ק"א, רע"א. מ"א ס"ק ג.

למלאות מהמים או הנחר שהוא כרמלית אלא אם כן יעשה דף ד' על ד' ועושה בו נקב וממלא דרך שם ואינו צריך לעשות מחיצה סביבו¹¹ אלא אנו אומרים גור אחית דחיינו שאנו רואים צדדי הרף כאלו נמשכו וירדו למטה עד התהום¹² ונמצאו המים שתחתיו מוקפים מחיצה שהקילו בספינה יותר מבגזוטררא שבבית מפני שאינו יכול לעשות בספינה מה שיכול לעשות בבית:

ג כמה דברים אמורים כשדופני הספינה אינם גבוהים¹³ טפחים מעל פני המים מכתוין אלא בתוכה בלבד היא עמוקה עשרה¹⁴ אבל אם הם גבוהים¹⁵ טפחים מעל המים שנמצא כשממלא דרך מעלה מהרפנות הולך הדלי דרך מעלה מעשרה מעל המים שהוא אויר מקום פטור אין צריך לעשות דף ד'¹⁶ אלא די כוז כל שהוא להיכר בעלמא שלא יבא לטלטל מרשות היחיד לכרמלית שלא ברדך אויר מקום פטור¹⁷ ולפיכך אין צריך לעשות נקב כוז למלאות דרך שם¹⁸ אלא יכול למלאות בכל הספינה ע"י היכר זיו שעשה במקום אחד מהספינה¹⁹.

ואפילו האוסרים לטלטל מרשות היחיד לכרמלית אפילו דרך הנחה במקום פטור בינתיים כמ"ש בס' שמו"כ²⁰ כאן שיש זיו כל שהוא להיכר מודים שמותר שהרי מעם האיסור אינו אלא משום שמא יבא לטלטל שלא ברדך מקום פטור בינתיים כמ"ש שם וכאן הרי יש לו היכר כוז כל שהוא²¹.

(ולדברי האומרים²² שמותר לטלטל מרשות היחיד לכרמלית דרך הנחה במקום פטור אבל לא דרך אויר מקום פטור אין היכר זיו מועיל למעלה מעשרה כמו שאינו מועיל למטה מ' טפחים ולכן צריך לעשות כאן בתחלה הנחה להדלי על היוז שהוא מקום פטור ואח"כ ישלשלנו למים וכן בהחזרתו²³):

ד וכל זה למלאות מודים לספינה אבל לשפוך שופכן מהספינה לים²⁴ או לזרוק ממנה עננות מועיל²⁵ אין צריך לא דף ולא זיו אפילו אם דופני הספינה אינם גבוהים²⁶ טפחים מעל פני המים מכתוין²⁷ אלא שופכן או זורקן על חודי דופני הספינה מלמעלה ששם הוא אויר רשות היחיד כמו שנתבאר בס' שמו"כ²⁸ שמחיצות של רשות היחיד על גביהן רשות היחיד ומשם הם יורדים דרך רפנותיה לים ואף על פי שאין נחים כלל על הדופן אלא יורדים מיד לים ולכן הוא מתכוין²⁹ מכל מקום כיון שאינו שופכן וזורקן כידיו לים אלא לרופן ומכתוין הם באים לים וכתו בכרמלית לא גזרו³⁰.

יח דומים הלי שבת פמ"ו ה"כ. ר"ן שבת שם ד"ה ורב הסמא. ת"ח שם בשם רב האי גאון. ש"ע שם. ס"ז

ס"ק ה.

יט כדלעיל ס"א.

כ שבת קא, רע"א מ"א ס"ק ו.

כא דומים שם פמ"ו ה"כ. שור שו"ע שם. כרבי יהודה שבת קא, א. רש"י שם ד"ה אבל לא – ברע"ת רבי יהודה.

כב רמב"ם שם. טור שו"ע שם. ובה יורה גם רב חסדא שם ב. ג. דחינו אף בלא הנחה בינתיים (לדעה זו), כדע"ת ה"י רע"ל ס"ו שם ס"ד (להלן בסמך יתבאר ל"י דעות האחרות לרע"ל שם ס"ב).

כג ב"ח ד"ה ונ"ש וה"פ. ס"ז ס"ק ה. מ"א סוף ס"ק ד בשם אה"י עירובין (סוף ד"ה ישראל שבא בספינה, לשיטתו שפסק כרב הגאון, ומה למנוע לרדן למעלה מ' טפחים, שם רב חסדא מרדכי). אליה רבה ס"ק ד.

כד גמרא שם ק, ב. (לדעת רב הונא כשאניה בבהה י',

וכ"ה לידן בגמרה י'). וראה גם עירובין פה, א. רש"י שם

ד"ה זה מוציא זו.

כה סע"ף ג.

כו ב"י ד"ה והני מילי. ד"מ ס"ק ב. מ"א ס"ק ו.

כז דיעה הא' לרע"ל שם ס"ד.

כח מ"ט שם פמ"ו ה"כ, לפירוש תוס' שבת ס"ק ח.

כט גמרא שם ק, ב. טור שו"ע ס"א.

ל דאב"ן שם. מ"א ס"ק ח.

לא גמרא שם. מ"א ס"ק ו. תוספת שבת ס"ק י.

לב סע"ף ז.

לג שמותר בספינה, או מרחץ לעיר, או בכל כרמלית, כדלקמן

ס"ו שם ס"ז וש"ג משא"כ באינו מתכוין, מותר אף

בגזוטררא כדלעיל סוף ס"א, וכתנ"ך כדלקמן ס"ו שם ס"ז וס"ה

לד גמרא שם. ש"ע שם. וראה גם לקמן ס"א. וראה לקמן

ס"ו שם ס"ז, אם היינו רואים כימים נגדיות או ככל

כרמלית. וראה לקמן ס"א וס"ד אם נקרא כחו כששפך

סמך לכרמלית נמש.

הלכות עירובין שנה

תשג

אבל אם (אינו) רוצה לשפוך על הדופן ממש אלא מרחוק קצת לתוך הים ממש צריך ג"כ היכר יז"ח או דף ד' / על ד' / נקוב וישפוך דרך הנקב¹⁷ ע"ד שנתבאר במלואו:

ה וכל זה כשדופני הספינה הם גבוהים ו' טפחים שאז היא רשות היחיד אבל אם אינו גבוהים עשרה כרמלית היא¹⁸ אע"פ שהיא כלי ומותר למלאות לשפוך ממנה לים בכל ענין בלא דף ובלא וזו שהרי מותר למלטל מכרמלית לכרמלית¹⁹ ולא אמרו²⁰ שאין כרמלית בכלים אלא בכלי העומד ברשות הרבים שהוא במל לרשות הרבים ונעשה כמותה אבל כשעומד בכרמלית כרמלית הוא²¹:

ז לפיכך יש לזהר שלא למלטל בתוכה יותר מד' אמות כדין כרמלית²² ואם יש בית בספינה אסור להוציא מהבית לספינה²³:

ז וכן ספינות קטנות (א) שמתקצרות למטה עד כחודו של סכך והקצר שלהן גבוה ג' טפחים שאין רוחב ד' טפחים למטה בעוד שלא הוגבהו ג' טפחים מקרקעיתו אין למלטלים בתוכו יותר מד' אמות אפילו יש במחיצותיה גובה ו' טפחים ממקום שהרחיבו ד' ולמעלה שכיון שבמקום הקצר אין לה מחיצות כלל שכל מחיצה העשויה לחלל פחות מד' טפחים

קונטרס אחרון

(8) וכן ספינות קטנות בו משום דרב הונא גדול מרב נחמן²⁴ ואביי דיהווי בעלמא קמדיה²⁵ ורב אשי מפרש דיהווי אבל לדינא קיי"ל כה"ק דרב יהודה²⁶ דבעי מחיצות להתייר²⁷ ולא מהני גובה ו' טפחים אף לטלטל כמ"ש התוס' סוף ד"ה ורוק כו' לרב נחמן ואביי²⁸. ולדידהו אי סיל כה"ק צ"ל כתיורן הראשון ע"ש ובמהרה"א²⁹ ואנן לא קיי"ל כתיורן ההוא לחלק בין על גבה למלמטה גבי טלשו' מהרוצרכו התוס'³⁰ ורא"ש³¹ לאוקמי מהניתין כשחלון פתוח לה וע"ש שבי' האוקימתות הם על פי חילוקי דיעות שבסוגיא זו בבקיעת דגים וכיון דקיי"ל כאוקימתא ב"י שי"מ ההלכה כרב הונא ודו"ק:

מא שבלי הלקט סי' קיא במש רבנו אבנדר. הובא כב"י סוף סי' שמו (ראה פרישה שם ס"ק ט) ובד"מ שם רמ"א שם ס"א. והינו כבספינות קטנות דלקמן סי' ושי"ג. ועיי' לקמן בסוף סי' תי"ו [אוציל סוף סי' שמו, בב"י שם]. וראה לקמן סי' תה ס"ג, כשיש בעובי הנסרים לחוקק להשליכה לעשרה.
מב מ"א שם ס"ק ה.

לה ט"ז ס"ק ו. והינו בגוהום ו' טפחים, שאז מותר אף שאין נחום במקום פתח, לדיעה דא' דלעיל סי' ט.
לו דאין גבוהים ו' טפחים, כדלעיל סי' ט במילה.
לז דעיי' שבת קא, א ד"ה אבל לא. מ"א ס"ק ג.
לא כדלעיל סי' שמו ס"ה וזו ושי"ג.
לט לעיל סי' שמה סי' ושי"ג.
מ תוס' שבת ס"ק ה. וראה מ"א שם.

ציננים לקונטרס אחרון

הספינות, וכרב הונא. ה בחירון הב', למאי דסי' דלא פליגי רבנן עלי דרבי יוסי ברבי יהודה. ו שם ד"ה בא"ד מוזטרטא, שדופני הספינות לא נעשו לשם כך, וא"כ איך סוביחי רב נחמן ואביי דמהני, אלא צ"ל דלמסקנא סבירא להו כתיורן הראשון, לחלק בין על גבה למלמטה. ז עירובין פט, ב ד"ה במחיצות. ח עירובין פ"ט ס"ב. ט כדלעיל בפנים ס"א, דגוזטרטא הוי רה"י כיון שחלון פתוח לה (ולא בבאוקימתא א' שבתוס' ורא"ש שם, מטעם דבקיעת דגים לא הוי בקיעה). ועיי' דהכיח לקמן ס"ק ב. לעיל סי' רמח ס"ק ב.

א לכן קיי"ל כרב הונא (לפרשי' שבת קא, א ד"ה ביצאתא), דספינות קטנות אלו יש להן דין כרמלית, ודלא כרב נחמן ואביי ורב אשי שם, משום דרב הונא גדול מרב נחמן (ראה עיי' תוס' עירובין נו, ב ד"ה רב הונא. ראה כללי הפוסקים וההוראה כלל ה. ובנספחים שם נספח ג'2). וראה גם לעיל סי' רמח קו"א ס"ק ב. ב רק דוחה את קושיות רב יוסף על רב נחמן שם מטעם דהכא אין גדיים בוקעים, ורב אשי מפרש דיהויי דהיינו כיון שקביעת דגים לא שמה בקיעה. ג עירובין פו, א. ובדלקט סי' שנו ס"א. ד ולכן גם במים בעי עשיית מחיצה כדי להתיר (ובדלקמן סי' וקו"א ס"ק ב), משא"כ ברופני

הלכות עירובין שנה

אינה מחיצה כמ"ש למעלה¹⁰⁰ א"כ ממקום שהרחיבו (המחיצות) ד' מפחים ולמעלה הן כמחיצות התלויות באויר שאין להם דין מחיצה¹⁰¹ ואין אומרים בהן גדר אחת אלא אם כן נעשו להתיר מטלול במים¹⁰² כמו שיחבאר¹⁰³.

אבל אם עד שלא הנהיגו ג' הרחיבו ד' הרי הן כמו שקרקעיתן עולה עד כאן ומחיצותיהן מחיצות¹⁰⁴ וכן אם מילא קנים בקרקעיתן עד מקום רחבן הרי הן מחיצות כשרות (למעלה¹⁰⁵) אם יש בהן א' משם ולמעלה¹⁰⁶:

ח ב' ספנות סמוכות זו לזו¹⁰⁷ שאין ביניהם ד' מפחים¹⁰⁸ כשעור כרמלית¹⁰⁹ מטלמין מוז לזו. ואם הם של ב' בני אדם אין מטלמין מוז לזו אלא אם כן עירבו יחד¹¹⁰ ואין העירוב מעול אלא אם כן הן קשורות זו בזו¹¹¹ שאם אינן קשורות זו בזו הרי הן יכולות לגוד ולהתפרד זו מזו ותהא כרמלית מפסקת ביניהם ואין זה עירוב רשויות¹¹².

ואם היו קשורות ונפסקו כשבת בטל העירוב ואין אומרים בזה שבת כיון שהותרה הותרה¹¹³ עיין סי' (שמ"ט) [שם"כ"ז]:

ט ואם דופני הספינה גבוהים א' מפחים מעל פני המים מבהוץ מותר למטלל מוז לזו אפילו מופלגות זו מזו הרבה שהרי הוא מטלמלל מרשות היחיד לרשות היחיד דרך מעלה מעשרה שהוא מקום פמור¹¹⁴ ואפילו הן של שנים מותר בלי עירוב להמתירם למטלל מדרך אויר שהוא פמור ברשויות של דבריהם¹¹⁵ כמו שנתבאר בס' שמ"ז וכבר נתבאר שם שהעיקר כהאוסרים בזה:

י בית הכסא שעל פני המים מותר ליפנות בו על ידי מחיצה תלויה שיעשנה למטה סביבו על דרך שנתבאר בגוזמטרא שבמחיצה זו אומרים בה גדר אחת הואיל והיא עשויה בשביל כך כדי להתיר ליפנות שם כשבת אבל במחיצות בית הכסא עצמן הואיל ואינן עשויות להתיר אלא לצניעות אין אומרים בהם גדר אחת¹¹⁶ (ס) לפי שמן הדין לא היה ראוי להתיר כלל משום גדר אחת אפילו במחיצה תלויה למטה שהרי במחיצות התלויות

קונטרס אחרון

(ב) לפי שמן בו עי' תוס' בשבת דף ק"א ד"ה וזרק בו שכתבו ב' טעמים לפי הס"ד למה לא אמרינן גדר אחת בלי עשיית מחיצה מכלל דלפי המסקנא שם אתי שפיר דהיינו דאף דמסקנינן

נג סעף א.

מד רב הונא שבת קא, א לפירוש רש"י שם ד"ה בתנאא וד"ה אין מטלמין וד"ה ולא אמרן אור וזעו ה"ל עירב שבת ס"ד (מבוא פירש"י ותוס') ומסכים וכן הלכה כרב הונא. אנדרה שבת פ"י ק"ג. הובא במ"א סי' שמו ס"ק ה. וראה ק"א סי' א"ב.

מה מרש"א שבת שם ד"ה בא"ד גוזמטרא. וראה לעיל סי' רמב ק"א סי' ב שכתב טעם נוסף.

מו לקמן סעף י.

מז רב הונא שם, לפירש"י שם ד"ה אבל יש.

מח ראה מ"מ ריעונים.

מט רב הונא שם, לפירש"י שם ד"ה ואי מליגו.

נ שאין צריך קשורות אלא כשצריך עירוב. משמעות רש"י

שבת ק. כ ד"ה אין מטלמין. תוס' שם קא, ב ד"ה

פשיטא מ"א סי' מ. תומפת שבת סי' א.

נא מ"א סי' י בשם הרושמיני שבת פ"א ה"ה.

נד שאם יש כרמלית ביניהם אמור לפשוט ידו מלאה (בדלעיל סי' שמה ס"א) או לחוק (בדלעיל סי' שמו ס"ח).

נג ונהנין עירוב אף שרדפני הספנות שבענין גבהות א' מפחים. ראה לעיל סי' שנג ק"א סוף ס"ק א.

נד משנה שבת ק. ב. גמרא שם קא, ב מרזכי שבת רמז שעד. רמ"א ס"א.

נה רש"י במשנה שם ד"ה אין מטלמין. מ"א סי' מ.

נו תוס' שם קא, ב ד"ה נפסקו. מ"מ ה"ל עירובין ספ"ג.

נז סעף ח.

נח מרזכי שם. רמ"א שם. ובדלעיל סי' שנג ס"א.

נט שלשו גמורים (לו, ב סוף אות ג). מ"א סי' א.

ס דיעה ה"ב' שם סעף ד, שמתירם אפילו כלא הנתה

ביתים, וש"נ.

סא תוס' עירובין פג, ב ד"ה אלא. רא"ש עירובין פ"ה ס"ז.

מור וש"ע סי' ב. מ"א סי' יב.

הלכות עירובין שנה

תשה

ביבשה הגבוהות ג' מפחים מן הארץ אין אומרים בהם גוד אחית לפי שהגרים יכולים לבקוע תחתיהם כמו שנתבאר בס' שמה"כ⁹⁹ וכאן כמים אף שאין הגרים יכולים לבקוע שם מכל מקום הרי דנים יכולים לבקוע שם¹⁰⁰ ומפני זה אין הגוזזתא רשות היחיד אלא

קונטרס אחרון

דהקילו במים משום דבקיעת דגים לאו שמה בקיעה מ"מ לא רצו להקל בשביל כך אלא בעשיית מחיצה דוקא.

וכ"מ מדקדוק לשון הרא"ש בפ"ח דעירובין¹ דכתב דלא שרי רב נתמן¹⁰¹ אלא משום דליכא אלא בקיעת דגים משמע דבקיעת דגים מיקרי בקיעה עכ"פ לענין דבעינן קורה ד' או מחיצה לשם מים כדמסיק הרא"ש שם.

וכ"מ בהדיא ממ"ש בפרק כל גגות¹⁰² והכי קיי"ל¹⁰³ דעל גבי הגוזזתא אינה רשות היחיד אלא א"כ חלון פתוח לה ואי בקיעת דגים לא שמה בקיעה לגמרי א"צ חלון כמבואר שם בהדיא לתירוץ הראשון¹⁰⁴ אלא ודאי דלתירוץ הב' ס"ל דלא אמרינן בגמרא דלא שמה בקיעה אלא לענין שחתי מחיצה תלויה אבל לא להחיד בלא מחיצה כלל.

דאין לומר דלתירוץ הב' ס"ל דבלא מחיצות לא אמרינן גוד אחית משום דלא הדרן מחיצתא כמ"ש התוס' ברף פ"ו בקושיותם דהא ברבתי הרא"ש לא הוהכרה קושיא זו וסברא זו כלל וגם התוס' דשבת דף ק"א¹⁰⁵ לא ס"ל סברא זו דאל"כ לא הקשו כלום להס"ד ואין צריך כלל לתירוץ דהא הדרן מחיצתא תלמוד ערוך הוא בפ"ג דעירובין¹⁰⁶ ובודאי לא נעלמה זאת מלפניהם שם אלא ס"ל כפירוש"י שם בעירובין¹⁰⁷ דהדרן מחיצתא היינו שיהא ד' על ד' בלי שיצטרך חקיקה להשלים דהרתי לא אמרינן גוד והוקקין ע"ש.

ומזה מבואר דלדידהו אי אפשר לומר כב' התירוצים שבתוס' דשבת¹⁰⁸ לפי הס"ד שם דתירוץ הראשון אינו מועיל לעל גבי גוזזתא שהוא כדמלית לדידהו בלא חלון. ותירוץ השני ג"כ לא משמע הכי מלשון הטור ושור"ע סי' שמה"ש שעל גבי הדין היה רשות היחיד מן התורה אלא מדברי סופרים אסור דהא וכן קתני¹⁰⁹ התם דומיא דגג שהוא כדמלית גמורה מדאורייתא משום דלא אמרינן התם גוד אסיק. וגם לא היה מותר לטלטל מתוכו לים ולהפך בלא חלון עיין מג"א ריש סי' זה¹¹⁰.

דלא דמי לשאר כדמלית דרבנן¹¹¹ שהיא גדולה ושייך לימגור דלמא אתי לטלטולי בכוליה יותר מד' אמות דהא שכיחא טפי מטלטול מתוכו לים כדאיתא בפרק הדר¹¹² ונתבאר בס"י שמה"כ¹¹³ משא"כ הכא בגוזזתא מנא לן לגזור בקטנה אטו גדולה שאין מוסיפין בגזרת חכמים מדעתנו כנודע ועוד שאין טלטול בגוזזתא גדולה כל כך יותר מד' אמות ואלכסונון שכיחא טפי מכל גוזזתאות דעלמא לכדמלית שתחתיהם בין בים בין ביבשה וגם טלטול מרשות היחיד לתוכה אינו שכיח טפי מטלטול מתוכה לכדמלית ולהכי לא הוהכירו בפרק הדר אלא חששא דטלטול בתוכה בלבד ודוק:

סב סעף ד.

סג שבת קא, איב, וראח ק"א ס"ב ב.

צינונים לקונטרס אחרון

- י סימן ז.
- יא עירובין פו, איב, שקורה ארבעה מותרת במים.
- יב רא"ש עירובין פ"ט ס"ב.
- יג לעיל בפנים ס"א, ועי' ד"ה הוכיח לעיל ס"א א, סי' רמח ס"ק ב.
- יד שברא"ש שם ובתוס' שם פו, ב ד"ה גוזזתא.
- טו, ב ד"ה במחיצות.
- טז ע"א ד"ה ודוק, שהקשה אמאי צריך בגוזזתא מחיצה י'.
- טז לג, ב.
- יז לג, ב ד"ה הכא לא הדרן.
- יח קא, א ד"ה ודוק, שמתרין לפי הס"ד (כרבי יוסי ב"ר יהודה בטרסקל, שאינו חושש לבקיעת

- גריים) מה צריך מחיצה י' בגוזזתא. ולכאורה ה"א אפשר לתרין כן גם לדידהו (דבמים מודים רבנן, שבקיעת דגים לא שמה בקיעה).
- יט שכתב הטור שם: גג .. הוא כדמלית .. וכן דייקן.
- כ שבלא חלון ה"ו כדמלית ומותר למלאות, ואם נאמר שע"ג הדין רה"י מה"ח ה"י אסור לטלטל מכדמלית (מים) לרה"י (גוזזתא). וכן הוכיח לעיל סי' רמח ק"א ס"ק ב.
- כא שהמירו לטלטל ממנה לכדמלית, כדלעיל סי' שמו ס"ו.
- כב עירובין סו, ב.
- כג סעף ז.

אם כן הלון פתוח לה¹⁰ אלא קל הוא שהקילו חכמים במים לומר גוד אחות¹⁰ הואיל ואין בקיעת הרגים נראית¹⁰ ולא הקילו אלא כשעשה המחיצה לשם המים¹⁰ כדי להחזיר בהם המלטמול¹⁰ שיש לו כוח היכר¹⁰ וזכרון שהמים שתחתיהם כרמלית הם ואין המלטמול מותר שם אלא ע"י מחיצה אבל מחיצה שלא נעשית בשביל כך אין בה היכר כלל:

יא ואם עשה דף¹⁰ או אפילו קנה דק¹⁰ שתפול הצואה עליה קודם שתפול למים אין צורך למחיצה כלל אם הם בפחות מג' לנקב שכלבוד הם¹⁰ והרי הם כחורי רשות היחיד¹⁰ שנידונים ברשות היחיד ונמצא הוא מוציא הצואה מרשות היחיד לרשות היחיד ומכחו היא נופלת למים שהם כרמלית וכחו ככרמלית לא גזרו¹⁰ והוא הדין אם בית הכסא עשוי כך שהצואה נופלת על צדי הכותל שכבית הכסא שהוא רשות היחיד ואחר כך מתנגלת ונופלת למטה ככרמלית¹⁰ וכל זה בכרמלית שהין לעיר כמו שיתבאר בס' שני¹⁰. ואם נשבר הקנה או הרף בשבת מותר ליפנות שם שמשום כבוד הבריות לא גזרו על איסור הכרמלית¹⁰ כמו שנתבאר בס' ש"ב¹⁰:

יב אם בית הכסא בולט חוץ לחומת העיר וצואה נופלת בחפירה שסביב העיר שיש בחפירה זו יותר מכות סאתים והרי היא כרמלית כמו שיתבאר בס' שני¹⁰ אינו מותר ע"י מחיצה תלויה מלמטה שלא התיירדה אלא במים מטעם שנתבאר אבל לא כיכשה¹⁰ אבל ע"י דף או קנה מותר⁹ שכוחו מותר בכל כרמלית שאינה בתוך העיר¹⁰.

ולפי דברי המתירים¹⁰ לטלטל מרשות היחיד לכרמלית דרך אויר מקום פטור אין צורך מחיצה כלל ולא דף או קנה בכל בית הכסא שהיא למעלה מעשרה מרקקע הכרמלית¹⁰ וכבר נתבאר שהעיקר כהחולקים עליהם.

ויש אומרים¹⁰ שאם היתה שם צואה מבעוד יום ככרמלית והוא נפנה עכשיו עליה¹⁰ מותר בכל ענין ואע"פ שאה"כ נופלת מעליה לקרקע הכרמלית לפי שהצואה שמבעוד יום היא מקום פטור (אם אין בה ד' על ד'¹⁰) (והיא גבוהה ג' או אפילו אינה גבוהה ג' אלא שרחבה ד') שאין רבים פוסעים ומדלגים עליה אלא מקיפין אותה¹⁰ אבל לפי מה שנתבאר בס' שני¹⁰ שהעיקר כהאומרים שאין מקום פטור ככרמלית אין להקל בזה¹⁰.

ולפי מה שנתבאר שם שלדברי הכל אין מקום פטור ברשות היחיד א"כ בית הכסא העומד

סד כרמלית מ"א וש"ג.
סה שבת ק"ב, ב. וראה גם לקמן סי' שעו מ"א. סי' תב מ"א.
סו רש"י שם ק"ב, א ד"ה בקיעת.
סז רש"י עירובין פ"ג, א במשנת ד"ה עשו לה. תוס' ורא"ש שם. מ"ז סי' שנו מ"ק א. מ"א שם ס"ב ב. וז"ל לקמן סי' שנו מ"א. סי' שעו מ"א.
סח רש"י עירובין פ"ג, א ד"ה גלויי. מוכח מ"ג, א ד"ה בין מתוך. וז"ל לקמן סי' שנו מ"א.
סט רש"י עירובין פ"ג, א ד"ה שישקע. ונב"ם הל' שבת פס"ו הל"ג. וראה גם לקמן סי' שעו מ"א.
ע שו"ת מנחת מרובנות (פראג) סי' צ"ג. מרדכי שבת רמז שע"ג. הנהגות מיימוניות הל' שבת פס"ו אות ד. מור וש"ע סי' ב.
עא מרדכי שם. שו"ע שם.
עב מ"א מ"ק י"ב.
עג שו"ת מנחת מרדכי ונרדכי שם. מ"א שם. וראה לעיל סי' שמה רמ"ג.
עד שנו מ"ב א"ב תורי רה"י צ"ל תוך ג'. כרמלית מ"ד וש"ג.

עה שו"ת מנחת מרדכי ונרדכי שם. שו"ע שם.
עו מע"ק ז.
עז שו"ת מנחת מרדכי ונרדכי מיימוניות שם. הנהגות מרדכי פרק הורוק. שו"ע שם.
עח מע"ק ד.
עט שו"ת מנחת מרדכי ונרדכי שם. מור וש"ע סי' ב.
פ שו"ת מנחת מרדכי ונרדכי שם. מור וש"ע שם.
פא שו"ת מנחת מרדכי שם. וכרמלית סי' שנו ס"ג. שבות הכל מרים.
פב ריעה ה"ב שם מע"ק ד. שנתירים אפילו בלא הנהגות כותלים וש"ג.
פג שו"ת מנחת מרדכי ונרדכי שם. רמ"א סי' ג.
פד מרדכי שם רמז שעו בשם ה"ר יעקב מקנות והרב"א. רמ"א שם.
פה מ"א מ"ק ד.
פו מ"א שם.
פז משמעות הטרדכי שם. וראה לעיל סי' שמה רמ"ג.
פח מע"ק כה.
פט הנהגות מיימוניות שם בשם רבינו שמעון. רמ"א שם.

הלכות עירובין שנה

תשו

בין ב' כתיים אם לא עירבו יחד אסורים ליפנות שם לדברי הכל אפילו היתה שם צואה
מבעור יום³ אם לא ע"י דף וקנה⁴ שאו מותר אף על פי שהוא בתוך העיר לפי שבחצר
שאינה מעורבת לא גזרו על כחו אע"פ שהוא בתוך העיר צ"ב כמ"ש בס" ש"ז⁵:

יג וכל זה לכתחלה אבל בדיעבד ששכחו ולא עירבו מותר משום כבוד הבריות¹³:

יד הולכי ספינות נהגו לעשות צרכיהם מן המשטמה לים הוואיל והמשטמה אינה גבורה
עשרה¹⁴ מהמים¹⁵ אע"פ שרחבה ד' אינה אלא כרמלית ומוציא מכרמלית לכרמלית:

מזו (לא התיירו במים מחיצה תלויה אלא כשאין¹⁶) דריסת הרגל עוברת שם בהם מחמת
עמקם אע"פ שאינם עמוקים עשרה¹⁷ אבל מים שהרבים בוקעים בהן אין מחיצה

קונטרס אחרון

(2) דריסת כו' לכאורה אפשר שכל שאין המים רשות הרבים גמורה הקילו בהם במחיצה תלויה¹⁸
ורבים בוקעים בהם היינו ששים ריבוא כמ"ש המג"א סי' שס"ג¹⁹. אבל זה אינו שכל שבוקעים
תחת המחיצה אף שאינם ששים ריבוא אי אפשר לומר גוד אחת דלא גרע מבקיעת גדיים שאינם
ששים ריבוא ואפילו בתורבה שבכרמלית אסרו מחיצה תלויה²⁰ ואפילו בארץ ישראל שאין מגדלין
בה בהמה דקה כלל²¹ אלא כל שהגדיים יכולים לבקוע במקום זה אלא שהמניעה היא מצד אחר
ולא מחמת זה המקום אסור (וכמו שאסרו מחיצה שאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה אפי' בבית
עיין סי' תר"ל²²) וכל שכן אדם שלא הזכירו גדיים אלא להחמיר אפילו בג' טפחים²³ ולא הקילו
במים אלא משום שהמקום גורם שאין גדיים ואדם בוקעים שם²⁴ אבל כשבוקעים פשיטא דבקינה
מבטלת גוד אחת דאף אי הוה בעינן ששים ריבוא לבטל גוד אחת הרי אין המניעה מחמת זה
המקום אלא מחמת שאין ששים ריבוא בעיר אבל באמת אין צורך ששים ריבוא אלא לרשות הרבים
אבל מים רשות היחיד אין כאן לפי שאין אומרים גוד אחת ואין כאן מחיצות.

גוד אחת לא דמי גודת אסיק²⁵ דהתם אפילו ששים ריבוא בוקעים לא מבטלי מחיצה מדאורייתא
ואפילו עשויה כירי שמים כדאיתא בעירובין דף כ"ב²⁶ הילכך גם מדרבנן לא מהסיר בפתות מששים
ריבוא לפי מ"ש המג"א בסי' שס"ג²⁷ (ואין ראייה כלל לכאן עיין במ"ש בסימן שמה"ל²⁸) מה שאין
כן הכא דאפילו גדיים מעכבי מדאורייתא כדאיתא בדף ק"א.

ועיין גמרא ריש פרק ט' דעירובין²⁹ דאפילו גוד אסיק לא אמרינן עכ"פ מדרבנן במחיצה נדרסת
בעירובין דף כ"ב ע"ב סוף ד"ה ואיהו כו' דהיינו דוקא בניחא תשמישתיה היינו לאפוקי כשאין
העבר כו' דאפילו ששים ריבוא בוקעים לא הוה רשות הרבים משא"כ ברקק פחות מעשרה³⁰ ודוק
היטב:

צא רמ"א שם.	צח עבודת הקדש שער ד ס"ח. אהות חיים הל' שבת סת"ל רמ"א ס"ג.
צב רמ"א שם.	צו אף שאילו היתה הפיטה בימשה ד' מקום המשטה למעלה מ"ו (עבודת הקדש שם).
צג מעוף ג.	צז תוס' שבת ק, ב ד"ה עושה. עירובין פ, ב כ"ה אלא. ב"ח ד"ה כתב ב"י. מ"א ס"ק מז.
צד רמ"א שם. וכדלעיל ס"א.	

צינונים לקונטרס אחרון

- כד כמשמעות ב"ח ד"ה כתב ב"י, ומ"א ס"ק טז.
- כה ס"ק מ. לקמן שם סמ"ב.
- כו עירובין פז, סע"א.
- כז ב"ק עט, ב. טור ושו"ע ח"י"מ סי' תט ס"א.
- כח סעוף י' ומ"א שם ס"ק טז.
- כט כדלעיל סי' שמה ס"ד ושי"ע.
- ל כדלעיל בפנים ס"י.
- לא ר"ל, אין הקשות ממה שלקמן סי' שסג סמ"ב
- צריך דוקא סי' רבוא לבטל גוד אסיק והכא
- אמרינן שגם פחות מסי' רבוא מבטלין גוד אחית.
- לב במשנה וגמרא שם, לרבנן דקיי"ל כותיהו.
- לכמ"ש הרמב"ם הל' שבת פ"ז הל"ג.
- לג ס"ק מ. לקמן שם סמ"ב.
- לד בקר"א ס"ק ב.
- לה פט, ב. אף דהתם מייירי בגנין דלא בקעי בה
- רבים, ימה בין זה להא דלקמן סי' שסג ס"ב.
- ומתריץ עפ"י החו"ס שם כב, ב דהיינו דוקא בניחא
- תשמישתיה. וראה העירובין תחית ע' 70.
- זו שאם רבים בוקעים הוה רה"ר, כדלעיל י' שמה
- ט"ו, שכיון שהוא פחות מעשרה אין שם גוד אסיק.

תשח

הלכות עירובין שנו

תלויה מתרת בהם (אפילו אם הם עמוקים עשרה¹⁰³ ואפילו הם בכרמלית) לפי שבקיעת הרכיבים מעקבת מלומר גודר אחית וכן אם יבשו המים אין מחיצה תלויה מתרת שם מעקשו¹⁰⁴ שאין מחיצה תלויה מתרת ביבשה אפילו בחרין עמוק כמ"ש¹⁰⁵:

מזו הו"ו ב' גוזמראות זו למעלה מזו¹⁰⁶ בין אם עומדות תוך ה' מפחים זו לזו בין יש ביניהן גובה יותר מעשר אמות¹⁰⁷ ועשו לעלונה המחיצה והגקב ולא עשו לתחתונה ובשבת זורקין בני התחתונה דלי שלהם על מחיצות העלונה ויורד לנקב ומשלשל ומושך ועולה¹⁰⁸ כגון שזו משוכה מכנגד זו מעט¹⁰⁹ ואינה תחתיה ממש הרי שתייהם אסורות למלאות עד שיערכו מפני שרשות שתייהן שולמת שם¹¹⁰.

ובגון שעשו אותה מחיצה בשותפות¹¹¹ אבל אם העלונה עשתה המחיצה לבדה אין התחתונה אוסרת עליה אפילו היא רגילה להשתמש בה גם בחול כיון שמשתמשת בה שלא כדון¹¹².

וכן אם עשו לתחתונה ולא עשו לעלונה אין העלונה אוסרת עליה אלא אם כן עשתה עמה בשותפות¹¹³ ואם עשו בשתייהן אפילו עשו ככל אחד בשותפות (ומכל מקום כל אחת משתמשת בשלה¹¹⁴) (וצריך עיון מעמא רגילי דעת¹¹⁵) אין אחת אוסרת על הברתה¹¹⁶ ומה שעשאהו בשותפות הוא מאיזה טעם אחר¹¹⁷:

י"ז וכל זה כשזו אינה משוכה מכנגד זו אלא מעט¹¹⁸ דהיינו פחות מד' מפחים¹¹⁹ אבל אם משוכה מכנגד ר' מפחים בין שעשו לעלונה ולא לתחתונה בין שעשו לתחתונה ולא לעלונה מותרות שניהם למלאות בלי עירוב ואין אותה שאין בה אוסרת על אותה שיש בה לפי שכיון שהיא משוכה מכנגד ר' מפחים כרוחב הרי אינה יכולה להשתמש בה אלא ע"י זריקה הרלי לאויר כרוחב ר' מפחים¹²⁰ ואין אדם אוסר על הכוירו דרך אויר כרוחב כמ"ש¹²¹ שפי' שפי'¹²² לפי שתשמש שעל ידי זריקה באויר ר' מפחים כרוחב אינו חשוב תשמיש כלל:

שנו דין אמת המים העוברת בחצר וכו' ד' סעיפים:

א אמת המים העוברת בחצר עמוקה ה' מפחים ורחבה ר"ב אין ממלאים הימנה אלא אם כן עשה עליה לרחבה מחיצה גבוה ה' בכניסתה וכיצאיתה¹ ויהיה מפה ממנה משוקע במים ואם היתה המחיצה כולה יורדת בתוך המים צריך שיהא מפה ממנה ויצא

צח אף שאין נוה להחליק בהם, ולכן לא הרי רח"ה, כדלעיל
ס"ו שמה ספ"ו, א' מ"מ אין צורך דר"ר כדי לבטל גוד
 אחרת. ע"י ק"א ס"ק ג.
צט הנחות מייטנות הלי שבת פפ"ו אות ד בשם רבינו
 שמשון רמ"א ס"ה.
ק ראה לעיל ס"י וס"ב.
קא משנה עירובין פ"ו ב' מור ושולע ס"ה.
קב רש"י שם פ"ה, א' ד"ה בסמוכה. מור ושולע שם.
קג רש"י שם פ"ה, ב' ד"ה ב' גוזמראות, לשיטת רב שם.
קד רש"י שם. מור ושולע שם.
קה ראה גם לקמן ס"ה שעב ס"ח תשי"ג.
קו רב ששת שם פ"ה, א' מור ושולע שם.
קז גזירא שם (שי דין גול). מ"א ס"ק יח.
קח מור ושולע שם.

קט מ"א ס"ק יח.
קי שבגמרא שם, וברש"י שם ד"ה גלויי גלויי רעתה.
קיב גמרא שם. מור ושולע שם.
קיג כ"י ד"ה גמ"ש וכן שם עשני.
קיד רב רונא אמר רב שם פ"ה, א' מור ושולע שם.
קיד גמרא שם פ"ה, א' מור ושולע שם.
קטו ב"ה ד"ה הרי שתייהן. ס"ו ס"ק ג. מ"א ס"ק יח.
קטז סעיף ג.

סימן שנו

- א** תוספת עירובין שם פ"ו, א'. מור ושולע ס"א.
ב ברייתא שם. מור ושולע שם.
ג משנה שם. מור ושולע שם.